

Asia: VN/1646/2020

Lausuntopyyntö sosiaaliturvkomitean välimietinnöstä

Lausunnonantajan lausunto

1. Sosiaaliturvalainsäädännön yhtenäistäminen (välimietinnön ehdotukset 1 ja 2) 1.1 Aiheuttavatko etuuksien erilaiset hakuajat ongelmia? Jos aiheuttavat, niin millaisia ja missä etuuksissa? Mitä mahdollisia vaikutuksia etuuksien hakuajojen yhtenäistämällä voisi olla?

Erilaiset hakuajat monimutkaistavat sosiaaliturvajärjestelmää ja etuuksien yhteensovittamista. Esimerkiksi opintotuessa ei ole takautuvaa hakuaikaa, joka voi olla haastavaa opintojaan aloittavalle opiskelijalle. Jos ei ole tottunut selvittämään etuuksien hakuajoja ja vaatimuksia, opiskelija voi hakea tukea myöhään ja joutua olemaan ilman tukea ensimmäiset opiskelukuukautensa. Vähintään kuukauden takautuva haku aika opintotukeen helpottaisi siirtymistä opintojen pariin ja oman talouden suunnittelua. Hakuajojen yhtenäistäminen tekisi etuuksien hakemisesta yksinkertaisempaa käyttäjälle ja voisi vahvistaa etuuksien oikea-aikaista saamista.

1.2 Aiheuttavatko etuuksien erilaiset tulo- ja palkkakäsitteet ongelmia? Jos aiheuttavat, niin millaisia ja missä tilanteissa? Mitä mahdollisia vaikutuksia tulo- ja palkkakäsitteiden yhtenäistämällä voisi olla?

Opiskelijoille tärkeimmät etuudet ovat yleinen asumistuki ja opintotuki. Niissä huomioitavien tulojen euromäärä vaihtelee sekä niihin viittaavat termit ovat erilaisia. Yleisessä asumistuessa voidaan viitata esimerkiksi keskiarvotuloihin, jatkuviin tuloihin tai ruokakunnan tuloihin. Opintotuessa taas puhutaan esimerkiksi omista tuloista ja vapaista tuloista. Tulojen muutoksesta tulee ilmoittaa Kelaan yleisen asumistuen kohdalla, mutta tulorajaa täytyy itse seurata opintotuen kohdalla. Opiskelijan ollessa alaikäinen tai asuessaan vanhempiensa luona, opintotuen määrään vaikuttavat hakijan tulojen lisäksi mahdollisesti myös vanhempien tulot, mikä monimutkaistaa yhtälöä entisestään. Lisäksi opintotuessa ja yleisessä asumistuessa on tulorajat, mutta ne merkitsevät eri asioita ja toimivat eri tavalla.

Nämä erot etuuksien ehdoissa sekä erilaiset käsitteet vaikeuttavat ymmärtämään, miten tuloja huomioidaan missäkin etuudessa. Opiskelijoilla on usein epäsäännölliset tulot, jolloin hakijan on vaikea ennakoida tulonsa kunakin kuukautena ja millaisiin etuussummiin hän on milloinkin oikeutettu. Vaikeudet ymmärtää etuusjärjestelmää voi johtaa etuuden turhaan lakkauttamiseen tai perintään, kun opiskelija ei ymmärrä ilmoittaa muuttuneita tulojaan.

Tulokäsitteiden yhtenäistäminen auttaisi opiskelijoita ymmärtämään paremmin, mitä tuloja huomioidaan heidän saamissaan etuuksissa ja millä tavalla. Tällöin opiskelijoiden on helpompi seurata omia tulojaan ja arvioida saamansa etuuksien määrää. Tämä helpottaa oman talouden seuranta ja budjetointia.

2. Toimeenpanon monimutkaisuus ja digitalisaation mahdollisuudet (välimietinnön ehdotukset 3 ja 4)2.1 Mitä tulisi ottaa huomioon ehdotuksen 3 valmistelussa?

-

2.2 Mitä tulisi ottaa huomioon ehdotuksen 4 valmistelussa?

-

3. Työkykyyn ja työkyvyttömyyteen liittyvät etuudet (välimietinnön ehdotukset 5, 6 ja 7)3.1 Onko eri etuuksia ja eläkkeitä koskevien lakien työkyvyttömyyden käsitteissä epätarkoituksenmukaisia eroja ja jos kyllä, niin millaisia?

-

3.2 Mitä muutoksia lainsäädäntöön (erityisesti etuus- ja palvelulainsäädäntö) tulisi tehdä, jotta lainsäädäntö tukisi työ- ja toimintakyvyn ylläpitämistä ja parantamista sekä olemassa olevan työkyvyn hyödyntämistä?

Lainsäädännön tulisi paremmin tunnistaa ja huomioida osa-opiskelukykyiset ja mahdollistaa heidän osallistumisensa opiskeluun opintotuen lisäksi sairauspäivärahalla. Vaatimus suorittaa 20 opintopistettä vuodessa opintorahan saamiseksi tulisi poistaa, ja sairauspäivärahaa saavien opiskelijoiden opintopistemäärää ei tulisi rajata. Esimerkiksi mielenterveyden haasteista tai neurologisista vaikeuksista kärsivillä toimintakyky voi vaihdella hyvinkin paljon, minkä vuoksi opiskelijoille on tärkeää olla mahdollisuus suorittaa opintoja omassa tahdissaan. Näin osa-aikaisesti opiskelevilla olisi mahdollisuus pysyä kiinni opinnoissa ja opintojen katkeamisen riski pieneni.

3.3 Komitea ehdottaa arvioitavaksi mahdollisuuksia liittää työkykyyn ja työkyvyttömyyteen liittyviin etuuksiin kannustimia ja veloitteita osallistua palvelutarpeen arviointiin ja yhdessä asiakkaan kanssa sovittaviin palveluihin. Ehdotuksen mukaan palvelujen saatavuus ja saavutettavuus tulee huomioida. Mitä palveluja ehdotetun arvioinnin tulisi koskea?

-

4. Työttömyysturva, työllisyyden edistäminen ja osittainen työllistyminen (välimietinnön ehdotukset 8 ja 9)4.1 Komitea ehdottaa, että työmarkkinatuen toimivuutta ja uudistamistarpeita selvitetään tilanteissa, joissa työmarkkinoille pääsy tai niille palaaminen on vaikeutunut. Mitä tilanteita ehdotetun selvityksen tulisi koskea?

-

5. Opiskelu ja osaamisen kehittäminen (välimietinnön ehdotukset 10, 11 ja 12)5.1 Komitea ehdottaa, että etuusjärjestelmän tulee tukea ihmisten jatkuvaa oppimista ja edistää osallistumisen tasa-arvoa. Miten etuusjärjestelmää tulisi uudistaa, jotta se parantaisi osallistumisen tasa-arvoa ja tukisi jatkuvan oppimisen palvelujärjestelmän uudistamista?

Etuusjärjestelmää tulee yhtenäistää, jotta etuudelta toiselle siirtyminen olisi yksinkertaista ja sujuvaa. Tällöin jatkuvaan oppimiseen olisi paremmat mahdollisuudet, kun opiskelujen aloittamisen vuoksi etuudet eivät katkea, ja toimeentulon taso säilyisi samana. Tämä myös kannustaisi jatkuvaan oppimiseen, kun opiskelu ei olisi taloudellinen riski.

Mitä joustavampi ja yhtenäisempi sosiaaliturva on kokonaisuudessaan, sitä vähemmän riippuvuus tietystä etuudesta rajoittaisi opiskelun jonkin tietyn elämäntilanteen ulkopuolelle. Perustulo mahdollistaisi joustavan opiskelun ja jatkuvan oppimisen läpi elämän. Voisimme myös vastata nopeasti muuttuvien työmarkkinoiden tarpeisiin paremmin perustulon avulla, kun osaamistaan ja koulutustasoaan voisi kehittää riippumatta mihin sosiaaliturvaetuuden piiriin kuuluu.

5.2 Komitea katsoo, että koulutukseen hakeutumisen tulee olla ensisijaista vailla ammatillista tutkintoa oleville nuorille. Miten nuorten sosiaaliturvaa tulisi uudistaa, jotta etuus- ja palvelujärjestelmien monimutkaisuus ja niiden sisälle asetetut kannustimet eivät aiheuttaisi koulutuksen tai muiden palvelujen ulkopuolelle jäämistä tai jättäytymistä?

Opintorahan tulisi olla samantasoinen perusturvaetus kuin muut syyperustaiset sosiaaliturvaetuudet. Opintorahan matala taso ei kannusta kouluttautumaan, kun muiden etuuksien taso on huomattavasti korkeampi. Kouluttautuminen ja tällöin opintotuelle siirtyminen voi tarkoittaa heikompia tuloja ja huonompaa elintaso, johon kaikilla ei ole varaa esimerkiksi suurten terveydenhuoltomenojen vuoksi. Nykyiset opintososiaaliset etuudet eivät kannusta opintoihin ja voivat jopa rajata opiskelun pois vaihtoehdoista.

Myös opintotuen opintolainapainotteisuudesta tulisi luopua. Opiskelijan tulisi olla oikeutettu samaan sosiaaliturvan tasoon kuin muutkin ihmisryhmillä ilman pakkoa ottaa lainaa. Pakkovelkaantuminen voi olla syynä jättää hakeutumatta opintoihin tai keskeyttää opinnot, erityisesti matalasta sosioekonomisesta taustasta tuleville nuorille. Myöskään osatyökykyinen nuori ei välttämättä voi luottaa tulevaan työllistymiseensä ja lainanmaksukykyynsä opintojen jälkeen.

Koulutuspoliittisessa selonteossa linjataan tavoitetaso, jonka mukaan vähintään 50 prosenttia nuorista aikuisista tulisi suorittaa korkeakoulututkinto. Jotta tavoite voidaan saavuttaa, tarvitsemme yhä moninaisimmista taustoista tulevia nuoria valitsemaan korkeakoulutuksen. Toimeentulon turvaaminen opiskelun ajaksi auttaa tavoitteen saavuttamisessa ja tekee koulutuksesta houkuttelevampaa sekä saavutettavampaa kaikille nuorille.

5.3 Komitea ehdottaa selvitettäväksi edellytyksiä käynnistää opintotukijärjestelmän kokonaisuudistus. Millainen opintotukijärjestelmän uudistus tukisi opiskeluajan toimeentuloa, sujuvaa opiskelua, tavoiteajassa valmistumista ja opiskelijan hyvinvoinnin ja jaksamisen kannalta mielekästä opintopolkua?

Opintotukijärjestelmän tavoitteeksi tulee asettaa opiskelijoiden toimeentulon turvaaminen ja täysipäiväisen opiskelun mahdollistaminen. Tämä toteutetaan parhaiten korottamalla opintorahaa samalle tasolle kuin muut perusturvaetuudet. Lisäksi opintolainan nostamisen tulisi olla vapaaehtoista, ei pakko toimeentulon turvaamiseksi. Opintolainakanta on yli kaksinkertaistunut vuoden 2017 jälkeen, lainaa nostavien mediaanilainamäärä on noussut reilusti, ja korot ovat

kasvaneet rajusti. Suuri velkataakka vaikuttaa negatiivisesti opintojen aikaiseen hyvinvointiin ja rajoittaa opiskelijan tulevaisuuden suunnitelmia, sillä se voi hidastaa perheen perustamista tai asunnon ostoa. Matalasta sosioekonomisesta taustasta tulevalle nuorelle lainan ottamisen vaatimus voi vaikuttaa päätökseen hakeutua korkeakoulutukseen.

Korkeampi opintorahan taso tukisi myös tavoiteajassa valmistumista. Työnteko on yksi yleisimmistä opintoja viivyttävistä syistä korkeakouluopiskelijoille, ja monilla opiskelun aikainen työpaikka ei ole omalta alalta tai korkeakoulutusta vaativa tehtävä. Työnteko on kuitenkin monelle taloudellisesti pakollista: noin 60 prosenttia työssäkäyvistä opiskelijoita sanoi työskentelyn olevan välttämätöntä toimeentulon turvaamiseksi (Eurostudent VII, 2020).

Opintotukikuukausien määrää tulee myös lisätä. Tukikuukausia tulisi olla saatavilla koko tutkinnon suorittamisen ajalle ja opintotuen kaksiportaisuus tulee poistaa. Tällä hetkellä opinnot saatetaan jättää kesken silloin kun opintotukikuukaudet loppuvat. Ilman opintotukioikeutta opintoja on hyvin vaikeaa edistää, sillä se tapahtuisi käytännössä täysipäiväisen työn ohella. Opintotuen kaksiportaisuus vaikeuttaa opintojen sujuvaa suorittamista, sillä opintotukikuukausia saattaa olla vielä jäljellä, mutta niitä ei pääse käyttämään. Sekä yksilön että yhteiskunnan kannalta olisi kannattavaa, että tutkinnot suoritettaisiin sujuvasti loppuun kerralla ja opinnot eivät katkeaisi.

Opintotukijärjestelmään tarvitaan joustavuutta, jotta olisi todellinen mahdollisuus yhdistää erilaiset elämäntilanteet opiskeluun ja siirtyä tarvittaessa etuudelta toiselle. Esimerkiksi perheelliset opiskelijat tai osa-aikaiseen opiskeluun pystyvät voivat tarvita enemmän tukikuukausia tai muita joustoja, kuten pienemmät opintopistevaatimukset opintotukikuukautta kohti, opintojen loppuun saattamiseksi. Opintotukijärjestelmää uudistettaessa on entistä paremmin otettava huomioon opiskelijoiden moninaiset elämäntilanteet.

Epävarma toimeentulo vaikuttaa negatiivisesti hyvinvointiin. Riittävä ja ennustettava toimeentulo tukee opiskelijoiden jaksamista ja hyvinvointia. Korkeakouluopiskelijoiden terveystutkimuksen (2021) mukaan joka kolmas korkeakouluopiskelijoista kärsii mielenterveyden oireilusta. Opiskelun ehtoja on kiristetty sekä toimeentulon että opintosuoritusten suhteen. Paisuva mielenterveyskriisi vaatii panostuksia myös opiskelijoiden toimeentuloon.

6. Lasten ja perheiden sosiaaliturva (välimietinnön ehdotukset 13, 14 ja 15) 6.1 Komitea ehdottaa työryhmän perustamista lapsilisän uudistamiseksi. Mitä lapsilisäjärjestelmän eri uudistusvaihtoehtojen valmistelussa ja arvioinnissa tulisi ottaa huomioon?

-

6.2 Komitea ehdottaa lastenhoidon tukien järjestelmän uudistuksen käynnistämistä. Miten ja mistä lähtökohdista lastenhoidon tukien järjestelmää tulisi uudistaa?

-

6.3 Vanhemmalla on vastuu lapsensa elatuksesta. Mitä muutoksia sosiaaliturva- tai muuhun lainsäädäntöön tulisi tehdä, jotta se tukisi vanhempien elatuskykyä?

-

7. Asumismenot ja asumismenojen korvaaminen (välimietinnön ehdotus 16)7.1 Mitä tulisi ottaa huomioon ehdotuksen 16 edistämiseksi? Mikä asia tai mitkä asiat on tärkeintä selvittää?

Opiskelijat on pidettävä yleisen asumistuen piirissä. Yleinen asumistuki on iso osa opiskelijoiden toimeentuloa, sillä se kompensoi alhaista opintorahan tasoa. Silti asumistuki ja opintoraha ovat yhteensä huomattavasti yleistä sosiaaliturvan tasoa alhaisempi, joten heikennyksiä opiskelijoiden taloudelliseen tilanteeseen tulee ehdottomasti välttää. Opintotuen ja yleisen asumistuen parempaa yhteensovittamista tulisi selvittää, mutta opiskelijoita ei tule siirtää pois asumistuen piiristä.

Yleistä asumistukea kehitettäessä tulee jatkossakin ottaa huomioon alueelliset erot asuntojen vuokratasoissa. Isoissa kaupungeissa asumiskustannukset ovat korkeat ja kohtuuhintaisia opiskelija-asuntoja ei riitä kaikille. Yleinen asumistuki on jäänyt jälkeen vuokrien noususta varsinkin pääkaupunkiseudulla, jolloin opiskelijoilla on enemmän painetta työskennellä asumiskustannusten kattamiseksi.

Ruokakuntakäsitettä ja sen hyödyllisyyttä on tärkeä jatkoselvittää. Ruokakunta ei enää kuvaa nykypäivän asumistilanteita varsinkaan nuorten aikuisten ja opiskelijoiden kohdalla. Esimerkiksi avoparit eivät välttämättä heti yhteen muutettuaan perusta yhteistä taloutta, vaikka yleisessä asumistuessa heillä katsotaankin olevan elatusvelvollisuus toisiaan kohtaan. Yleistä asumistukea tulisi kehittää kehittää vastaamaan paremmin moninlaisiin elämäntilanteisiin.

8. Toimeentulotuki ja pitkäaikaisen toimeentulotukitarpeen vähentäminen (välimietinnön ehdotukset 17 ja 18)8.1 Mitä tulisi ottaa huomioon ehdotusten 17 ja 18 edistämiseksi?

Riittävät ensisijaiset etuudet edistävät parhaiten toimeentulotukitarpeen vähentämistä. Opiskelijoiden kohdalla tämä toteutuu huolehtimalla opintotuen riittävydestä koko opintojen ajan. Lisäämällä käytettävissä olevia tukikuukausia ja poistamalla vaatimus 20 opintopisteestä vuodessa opintorahan saamiseksi pystytään varmistamaan, etteivät opiskelijat putoa perustoimeentulotuelle kesken opintojen.

8.2 Mitkä ovat keskeisimmät toimenpiteet, joilla pitkäaikaista toimeentulotuen tarvetta voidaan vähentää?

-

9. Etuus- ja palvelupolkujen toimivuus ja palvelujen tarjoaminen (välimietinnön ehdotukset 19, 20, 21, 22, 23, 24 ja 25)9.1 Miten työ- ja toimintakyvyn tukemista, seurantaa ja arviointia sekä työ- ja toimintakykyä tukevia palveluja tulisi vahvistaa sosiaali- ja terveydenhuollossa?

-

9.2 Mitä tulisi ottaa huomioon valmisteltaessa A) monialaista asiakassuunnitelmaa ja sitä koskevaa lainsäädäntöä? B) työkyky- ja kuntoutuspalvelujen yhtenäistä tietopohjaa ja sitä koskevaa lainsäädäntöä? C) vastuutyöntekijä-mallia eniten tukea tarvitseville?

-

9.3 Mitä muuta tulisi ottaa huomioon alaluvun 5.10 ehdotusten edistämisessä?

-

10. Sosiaaliturvajärjestelmän kannustin- ja byrokratialoukut (välimietinnön ehdotukset 26 ja 27) 10.1 Mitä tulisi ottaa huomioon ehdotusten 26 ja 27 osalta?

-

11. Asumis- ja työperusteinen sosiaaliturva ja kansainvälinen liikkuvuus (välimietinnön ehdotukset 28, 29 ja 30) 11.1 Mitä tulisi ottaa huomioon ehdotusten 28, 29 ja 30 edistämisessä?

-

12. Syyperusteisten perusturvaetuuksien yhtenäistäminen ja yhdistäminen ansioturva huomioiden (komitean esitys seuraavalle hallitukselle)

12.1 Komitea esittää syyperusteisten perusturvaetuuksien yhtenäistämistä ja yhdistämistä ansioturva huomioiden alaluvussa 6.1. Tarkoituksena on selkeyttää ja yksinkertaistaa vaiheittain etuusjärjestelmää ja sen toimeenpanoa sekä helpottaa siirtymistä etuudelta toiselle. Mitä hyötyjä ja haasteita perusturvaetuuksien yhtenäistämiseen ja yhdistämiseen voi liittyä?

Syyperusteisten perusturvaetuuksien yhtenäistäminen ja yhdistäminen on kannatettava ajatus. Se mahdollistaa yksinkertaisemman sosiaaliturvajärjestelmän luomisen, jolloin etuudelta toiselle siirtyminen olisi helpompaa ja turvaisi ihmisten toimeentulon moninaisissa elämäntilanteissa selkeämmin. Yhtenäistäminen voisi myös vähentää hallintoa, jolloin resurssit voidaan kohdistaa paremmin palvelujen tarjoamiseen. Nykyisessä ehdotuksessa ei kuitenkaan ole huomioitu opiskelijoita tai opintotukea. Opintotuki tulisi olla mukana perusturvaetuuksien yhtenäistämässä samantasoisena kuin muut huomioitavat etuudet ilman lainanottovelvoitetta.

12.2 Mihin suuntaan perusturvaetuuksien yhtenäistämistä tulisi kehittää A) etuuksien ehtojen osalta? B) toimeenpanon osalta?

-

13. Ehdotusten priorisointi 13.1 Välimietinnössä on komitean 31 ehdotusta tuleville hallituksille. Mitä kolmea ehdotusta tulisi edistää ensimmäisenä ja miksi?

Tulevien hallitusten tulee edistää syyperusteisten perusturvaetuuksien yhdistämistä sekä opintotuen kokonaisuudistuksen ja yleisen asumistuen uudistamisen selvityksiä. Opintotuen ja yleisen asumistuen selvityksiä tulee priorisoida, sillä ne ovat kaikista keskeisimpiä etuuksia opiskelijoiden toimeentulon kannalta. Opiskelijoiden tilanne on hälyyttävä: yhä useampi korkeakouluopiskelija elää köyhyysrajalla sekä uupuu kasvavien vaatimusten ja matalan toimeentulon ristipaineessa. Opiskelijoiden tuet tarvitsevat pikaista selvitystä ja uudistusta tilanteen parantamiseksi, sillä opiskelijat ovat Suomen tulevaisuus.

Lisäksi tulee edistää perusturvaetuuksien yhtenäistämistä ja yhdistämistä. Yksi perusturvaetus on tärkeä askel eteenpäin yksinkertaisempaan ja paremmin kansalaisia palvelemaan sosiaaliturvajärjestelmään. Nykyinen järjestelmä tarvitsee suuria ja rohkeita uudistuksia kestävämmän sosiaaliturvan rakentamiseksi. Kuitenkin yhtenäistämiseen tulisi ottaa mukaan myös opintotuki, sillä opiskelijoita ei tule jättää sosiaaliturvauudistuksen ulkopuolelle.

14. Julkisen talouden kestävyys
14.1 Sosiaaliturvauudistuksessa tehtävät ratkaisut voivat joko vahvistaa tai heikentää julkista taloutta pitkällä aikavälillä. Komitea on linjannut, että uudistuksen tulee osaltaan varmistaa julkisen talouden kestävyys työllisyyttä ja väestön työ- ja toimintakykyä vahvistamalla. Tulisiko sosiaaliturvan uudistamisella tavoitella parannusta julkisen talouden kestävyteen pitkällä aikavälillä ja jos kyllä, niin miten?

-

15. Komitean linjaukset toisen kauden työlle
15.1 Komitea on linjannut toisen kautensa työstä alaluvussa 6.2. Mikä luetelluista kokonaisuuksista on tärkein ja miksi?

Tärkein kokonaisuus on sosiaaliturvan kokonaisrakenteen uudistaminen pitkällä aikavälillä ja vaihtoehtoisten järjestämistapojen tarkastelun jatkaminen. Suomen sosiaaliturvajärjestelmää tulisi uudistaa rohkeasti sosiaaliturvakomitean toisella kaudella. Vaikka muutkin uudistukset ovat tärkeitä lyhyellä aikavälillä, vain kokonaisrakenteen uudistamisella voidaan luoda kestävä ja riittävä sosiaaliturvajärjestelmä tulevaisuutta ajatellen. Selvitysten lisäksi tulee tehdä päätöksiä, jotta uudistus ei jää vain selvitysten tasolle, vaan saa myös aikaan pysyviä muutoksia ja parannuksia sosiaaliturvajärjestelmään Suomessa.

15.2 Mihin suuntaan lueteltuja kokonaisuuksia tulisi kehittää?

Lueteltuja kokonaisuuksia tulisi kehittää kohti perustuloa. Jokaiselle suomalaiselle sosiaaliturvan piirissä olevalle täysi-ikäiselle henkilölle tulisi maksaa kuukausittain vastikkeeton perustulo. Perustulon perusosa takaa riittävän perusturvan, minkä lisäksi voidaan myöntää tarveharkintaisia lisäosia esimerkiksi asumisen, sairastumisen tai huoltajuuden kustannuksiin.

Perustulon käyttöönotto lisäisi hyvinvointia ja vähentäisi sosiaaliturvan monimutkaisuutta.

Perustulokokeilussa (2017-2018) todettiin, että perustulon saajat kokivat hyvinvointinsa ja taloudellisen tilanteensa paremmaksi kuin verrokkiryhmä. Myös sosiaaliturvan myöntämiseen liittyvä byrokratia vähenisi huomattavasti ja koulutetut ammattilaiset voisivat keskittyä tukien käsittelyyn sijaan sosiaalipalveluihin.

Lisäksi perustulo vastaisi työelämän murrokseen, jossa työn erilaiset muodot lisääntyvät ja työsuhteet ovat entistä epävarmempia. Osa-aikaista työtä, yrittäjyyttä tai alustatalouden töitä olisi helpompi vastaanottaa ilman pelkoa tulotason romahtamisesta. Teknologian kehitys ja tekoäly tulee muuttamaan työelämää, jolloin sosiaaliturvan joustavuus ja kattavuus luo kestävää tulevaisuutta. Perustulo on vastaus tuleviin työelämän nopeisiin muutoksiin.

Perustulo tukisi myös jatkuvaa oppimista ja opiskelijoiden arkea. Työelämän muutosten aiheuttama tarve täydentää osaamista tai opiskella kokonaan uutta alaa helpottuisi kun opiskelijat olisivat oikeutettuja perustuloon. Perustulo lisäisi luottamusta tulevaisuuteen ja mahdollisuutta suunnitella elämää pidemmällä aikavälillä. Tämä toteutuu, kun tuloja olisi mahdollista ennakoida nykyistä paremmin, eikä perusturvan ulkopuolelle jääminen olisi riski tukea tarvitseville.

16. Mitä muuta haluat todeta sosiaaliturvauudistuksesta?

Sosiaaliturvauudistuksessa ei ole riittävästi huomioitu opiskelijoiden vaikeaa tilannetta. Koronapandemia vaikutti erityisesti korkeakouluopiskelijoiden hyvinvointiin, ja joka kolmas korkeakouluopiskelija kärsii mielenterveyden oireilusta. Opintorahan matala taso aiheuttaa stressiä toimeentulosta ja pakottaa nostamaan opintolainaa perustoimeentulon turvaamiseksi. Lainapainotteisuuden lisääminen ja korkojen kasvu on johtanut opiskelijoiden yhä kasvavaan lainataakkaan, joka vaikuttaa myös negatiivisesti opiskelijoiden jaksamiseen ja tulevaisuuden suunnitelmiin.

Opiskelijoiden etuudet tulee nähdä perusturvaetuuksina, jota kehitetään muiden perusturvaetuksien ohessa. Suomi tarvitsee lisää korkeakoulutettuja osajia, joten opiskelijoiden toimeentulon turvaamisesta hyötyy suuresti myös koko yhteiskunta. Kun opiskelijoille taataan riittävä toimeentulo, he valmistuvat hyvinvoivina työelämään ja pystyvät paremmin osallistumaan yhteiskunnan toimintaan.

Hamidulla Miran
Helsingin yliopiston ylioppilaskunta - Tiia Niemi, sosiaalipoliittinen
asiantuntija